

De dochter van de rekening

Het lijkt geen twijfel: om echt iets te leren over gezondheidseconomie, kunt u het beste een paar pagina's verder bladeren naar de zorgcanon, een baken van rust in tijden dat zelfs een belezen econoom door de bomen van het zorgstelsel het bos aan simpele economische regels niet meer ziet. Niet dat de echte zorg stilstaat; zo mantelzorgen we. Het kabinet had immers al een stevige boom van het zorgstelsel omgekapt. Mensen moeten nu veel zorg voor bejaarde ouders en zieke naasten zelf oppakken. We doen dat met miljoenen, en dat worden er steeds meer.

We doen dat ook met steeds meer werkenden. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) raamt in zijn nieuwe rapport *Concurrentie tussen mantelzorg en betaald werk* het aandeel werkenden dat eveneens mantelzorger is op achttien procent, tegen dertien procent in 2004. Zo krijgt de participatiesamenleving van kabinet Rutte-II gestalte. Mensen helpen elkaar in hun betrokken sociale levens en werken ook nog eens; dat ruimt de schatkist op en vergroot de sociale samenhang. En laten we wel wezen, zo zien bejaarde ouders hun kind heerlijk vaak. Al is er ook kind van de rekening – een dochter meestal.

Zij zit er vaak doorheen. Van de vrouwen die betaald werk en mantelzorg combineren, voelt 62 procent zich regelmatig gestrest of gejaagd. Mannen doen op eigen tijden de administratie, tuin of keuken; vrouwen dragen de voortdurende last van schoonmaak en verzorging. Steeds vaker is stapeling van zorg en werk de oorzaak van stress – met verzuim en nog meer zorg als dure gevolgen. Als de werkdruk niet zakt, dan slingert de mantelzorg de zorgkosten als een boemerang terug naar de overheid. Dus wil het kabinet voor werknemers met zorgtaken verlofregelingen uitbreiden. Het vrouwen netwerk WomenInc brainstormde zich laatst naar een voorstel toe tot mantelzorgsubsidie. Terwijl het SCP juist stelt dat werkgevers en -nemers gewoon vaker in gesprek moeten, zonder nieuwe regels. Elk van die voorstellen sleutelt aan de verdeling van onze tijd over taken, waardoor we misschien rustiger door het leven zouden kunnen. Maar al deze voorstellen zien de olifant in de kamer over het hoofd: de eettafel die tot onderhandelingstafel wordt.

De meeste ouders hebben namelijk meerdere kinderen. Die kunnen zorglasten onderling verdelen. Maar met alle

GELIJK WERNER
Eindredacteur ESB
g.werner@sdu.nl

liefde van de wereld komen ze zelden tot een eerlijke of efficiënte verdeling. Kooreman en Knoef schreven een paar jaar terug al in *ESB* over informele zorg en de interactie tussen broers en zussen. Op basis van individuele voorkeuren wat betreft consumptie, vrije tijd en mantelzorg constateerden ze dat het merendeel van de (Europese) meerkindsgezinnen niet coöperatief is: kinderen zorgen minder voor hun ouders dan ze alles bij elkaar zouden willen. Bij effectievere afspraken zouden kinderen ouders de helft meer zorg kunnen verlenen.

Aan die eettafel hebben zoons de beste kaarten. Een dochter zet vaak in op liefde: “je houdt toch ook van vader, help even mee.”

Maar liefde als troef op tafel gooien is geen meesterzet. Liefde maakt niet blind, maar wel prijsongevoeliger. De prijs in dit geval is de belasting die werk en zorg inhouden. Als die omhoog gaat, zal een dochter uit liefde niet gauw stoppen met zorgen. Een man weet dit en heeft zelf goede kaarten in handen: hij is drukker met werk. Prijsongevoulig vrouwen komen als vanzelf bij hun ouders uit.

Onvermijdelijk? De brainstorm van WomenInc leverde ook ‘praattips’ op voor dochters aan eettafels. Maar een broer praat je niet zomaar iets aan en moet je aftroeven. Onderhandelingstips zouden beter zijn. Denk aan “toon geen liefde voor je ouders want dan speelt hij je makkelijk uit” of “dreig de tv op zolder te zetten als hij je kaarten niet volgt”. Maar misschien moeten dochters het spel veel harder spelen. Laat de ouders ook mee aan tafel schuiven. Die spelen zorgzame dochters een troef in handen met een erfenis – tot beider nut.

Zo heet zullen dochters de soep niet willen opdienen, maar er moet wel iets gebeuren aan de eettafel. Faalt een overheid niet, dan is het wel een of andere markt (les 1 van de zorgcanon) of zelfs een familie. “Het is ook nooit goed”, hoor je de premier denken. Terwijl hijzelf o zo keurig wekelijks bij zijn bejaarde moeder eet. Toch kijk ik reikhalzend uit naar plannen in Den Haag die stress kunnen verminderen door mantelzorgtaken efficiënter en eerlijker te verdelen. Misschien via de voorgestelde mantelzorgverlofregelingen dus. En in elk geval via goede voorlichting en training voor mantelgezinnen in plaats van mantelindividuen. Linksom of rechtsom, we moeten het samen doen.